

MERCÈ RODOREDA:

UNA PROPOSTA DIDÀCTICA PER A L'ALUMNAT NOUINGUT DE SECUNDÀRIA

Arxiu de la Fundació Mercè Rodoreda

Mercè Rodoreda,
escriptora
catalana (1908-1983)

Material per a l'alumnat

Generalitat de Catalunya
Departament d'Educació

Autores

Elisabeth Dòria Bozzo, M. José Sánchez Merino

Disseny i maquetació

Calidoscopi

Coordinació

Servei d'Immersion i Ús de la Llengua

Març 2009

Agraïments

FUNDACIÓ
MERCE
RODORÉDA
INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS
1908-2008
ANY RODORÉDA

Els continguts d'aquesta publicació estan subjectes a una llicència de Reconeixement-No comercial-Compartir 2.5 de Creative Commons. Se'n permet còpia, distribució i comunicació pública sense ús comercial, sempre que se'n citi l'autoria i la distribució de les possibles obres derivades es faci amb una llicència igual a la que regula l'obra original. La llicència completa es pot consultar a: <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/2.5/es/deed.ca>

Índex

PRESENTACIÓ	4
LA FAMÍLIA DE MERCÈ RODOREDA	5
QUAN JO ERA PETITA	8
MERCÈ RODOREDA VOL SER ESCRITORA	11
UN AUTOBÚS CAP A FRANÇA	14
MODISTA, ESCRITORA O PINTORA?	17
UNA VIDA MÉS TRANQUIL·LA	20
MERCÈ RODOREDA TORNA A CATALUNYA	23

PRESENTACIÓ

Aquest dossier explica la vida de l'escriptora Mercè Rodoreda. Llegiràs textos que ella mateixa va escriure, cartes que va enviar als seus amics i a les seves amigues, coses que va explicar en algunes entrevistes que li van fer...

Mercè Rodoreda va tenir una vida molt interessant però també molt difícil. Va viure quan a Catalunya i a Europa hi havia guerres terribles. Va passar molts anys lluny del seu país fins que, ja de gran, va poder tornar a viure a Catalunya.

Al final de cada part trobaràs activitats que t'ajudaran a conèixer millor aquesta gran escriptora.

LA FAMÍLIA DE MERCÈ RODOREDA

NECESSITES SABER

PARAULES

→ Adjectius per explicar el caràcter de les persones:

brillant
 excepcional
 alegre
 simpàtic – simpàtica
 extraordinari –extraordinària
 bonic - bonica
 preciós – preciosa
 genial
 extravertit - extravertida
 tranquil – tranquil·la
 reservat – reservada
 introvertit - introvertida

Aquestes qualitats les podem classificar segons el que volen dir:

Molt bo – Molt bona	Content – Contenta	Bonic – bonica	Callat - callada
brillant excepcional extraordinari / extraordinària genial	alegre simpàtic / simpàtica extravertit / extra- vertida	preciós – preciosa	tranquil / tranquil·la reservat / reservada introvertit / introver- tida

EXPRESSIONS

→ *Ella era una persona d'una bondat infinita:* Ella era molt bona persona

La família de Mercè Rodoreda

Mercè Rodoreda i Gurguí va néixer el 10 d'octubre de 1908 a Barcelona. Va ser filla única i mentre era petita va viure amb els seus pares Montserrat i Andreu a casa del seu avi Pere.

Arxiu de la Fundació Mercè Rodoreda

Mercè Rodoreda de petita amb el seu avi i la seva mare.

➔ Llegim què ens diu Mercè Rodoreda de la seva família¹:

Les dues persones brillants de casa meva eren el meu avi i la meva mare (...). Ella era una persona d'una bondat infinita, que no s'acabava mai, alegre, simpàtica, extraordinària.

(...)

*La meva mare era bonica i terriblement simpàtica. Tenia una veu preciosa. (...) Jo volia ser gran i ser com la meva mare; agradar a tothom (...). Els meus pares no es pot dir que fossin **bohémis**, però una mica, sí.*

(...)

*Tenia un avi que m'estimava molt. Es deia Pere Gurguí. Érem **inseparables**: on anava un, hi anava l'altre (...). Era realment un home genial, terriblement extravertit. Tocava el piano, cantava, feia fotografies.*

(...)

*El meu pare era (...) molt tranquil, molt reservat, molt introvertit (...), em volia molt però no ho demostrava tant com la meva mare i com el meu avi. (...) Quan arribava de la feina tenia el **costum** de llegir en veu alta, ho feia molt bé.*

Bohemi: persona que té una vida desordenada i sense gaires diners

Inseparables: que estan sempre junts.

Costum: una activitat que es fa cada dia.

¹ Els textos s'han extret de Miró, Mònica i Mohino, Abraham: *Mercè Rodoreda. Autoretrat*. Barcelona: Angle Editorial, 2008

Activitat

→ Relaciona cada imatge amb la persona corresponent:

Pere Gurguí – Montserrat Gurguí – Andreu Rodoreda

Arxiu de la Fundació
Mercè Rodoreda

QUAN JO ERA PETITA . . .

NECESSITES SABER

PARAULES

→ Noms per dir llocs on s'estudia:

Escola

Col·legi

Convent

EXPRESSIONS

→ *Els meus estudis us els diré amb dues paraules:* El meus estudis us els diré amb molt poques paraules.

→ *Tota la vida m'ha sabut greu no haver pogut estudiar:* Tota la vida m'ha posat molt trista no haver pogut estudiar.

Quan jo era petita...

Mercè Rodoreda, quan ja era una dona gran, recordava coses de quan era una nena petita i vivia a Barcelona amb el seu avi i els seus pares.

Arxiu de la Fundació Mercè Rodoreda

Mercè Rodoreda i el seu amic Felipet

→ Aquests són alguns dels seus records²:

Els meus estudis us els diré en dues paraules: fins als vuit anys vaig ser al convent de Nostra Senyora de Lourdes (...). Després, vaig anar a un col·legi del carrer Vallirana, (...) fins als dotze anys (...). Ja no vaig anar mai més a l'escola. I no vaig aprendre a dividir. Tota la vida m'ha sabut greu no haver pogut estudiar.

*Tenia un nen veí, que era molt **dòcil**, molt dòcil. I a mi m'agradava justament perquè era tan dòcil. Però, quan **no m'obeïa**, jo li pegava. Fort, no de broma, no. I quan li pegava es posava a plorar i se n'anava. I deia que no tornaria més. I al cap de cinc minuts ja estava (...) davant del **reixat** del jardí, demanant-me si el deixava entrar. I així continuava la cosa. A aquest nen l'estimava molt, érem molt amics.*

(...)

*A en Felipet, jo el **manava**. (...) Tenia els ulls grossos i **inexpressius**, les orelles una mica separades del cap (...). Jugàvem sempre al que jo volia jugar.*

Dòcil: que sempre fa el que li diuen

No obeir vol dir no fer allò que ens manen

Reixat: porta d'un pati o jardí

Manar: dir a una altra persona el que ha de fer

Inexpressiu: que no ensenya el que pensa

² Els textos s'han extret de Miró, Mònica i Mohino, Abraham: *Mercè Rodoreda. Autoretrat*. Barcelona: Angle Editorial, 2008

Activitat

→ Llegeix els textos i mira la fotografia que apareix en aquest apartat. Després assenyalala quines frases són certes (Sí) i quines són falses (No).

	SÍ	NO
Mercè Rodoreda va estudiar a dos llocs diferents.	*	
Mercè Rodoreda estava molt trista per haver estudiat poc quan era petita.		
Mercè Rodoreda és a l'esquerra i en Felipet a la dreta de la fotografia.		
A la fotografia en Felipet i Mercè Rodoreda estan escrivint una carta.		
El dia que es van fer la fotografia en Felipet i Mercè Rodoreda estaven molt enfadats.		
Mercè Rodoreda tenia moltes amigues.		
En Felipet no feia mai cas del que li deia la seva amiga.		
En Felipet no plorava mai.		
El dos amics es barallaven però s'estimaven molt.		
Mirant els ulls d'en Felipet no es podia saber el que pensava.		
En Felipet i Mercè Rodoreda eren germans.		

MERCÈ RODOREDA VOL SER ESCRITORA

NECESSITES SABER

INFORMACIÓ

- Mercè Rodoreda va néixer l'any 1908.
- Quan Mercè Rodoreda era petita, el català no es podia aprendre a l'escola perquè tot s'ensenyava en castellà.
- Els escriptors i les escriptores escriuen llibres. Aquests llibres poden ser molt diversos, per exemple:
 - Novel·la: és un llibre que explica una història inventada amb diferents personatges.
 - Conte: també és una història inventada amb diferents personatges però més curta que la novel·la.
- Literatura és l'art d'escriure poesies, novel·les, contes, narracions, etc.

EXPRESSIONS

- *Sortir de la monotonia*: fer activitats diferents de les de sempre
- *Amb prou feines*: amb moltes dificultats

Mercè Rodoreda vol ser escriptora

Mercè Rodoreda és una escriptora molt important, sobretot per les seves novel·les i els seus contes: *Aloma*, *La plaça del Diamant*, *El carrer de les Camèlies*, *La meva Cristina i altres contes*, *Mirall trencat...*

Màquina d'escriure
 com la que tenia Mercè
 Rodoreda

→ Llegim els textos on Mercè Rodoreda explica per què va voler ser escriptora des de molt jove³.

*Jo tenia deu anys i trobava que a casa meva, a la meua ciutat, no passaven coses, que sempre era tot igual: l'aniversari de la meua mare, els amics que venien a felicitar-la, els àpats dels dies de festa... Trobava aquesta vida molt **monòtona** i em va semblar que el que jo podia fer més fàcilment era escriure. Agafar un paper i un llapis i després **inventar** històries, altres vides.*

(...)

*El que passava és que a casa **consideraven** que una dona –i, a més, filla **única**– s'havia de casar. Deien ja es casarà, no ha d'estudiar pas res... (...). Per què em vaig dedicar a escriure? No ho sé... D'**adolescent** sempre deia que m'avorria molt. Fins als setze o disset anys, no vaig sortir de casa per anar a la Plaça Catalunya sola! Potser escrivia per sortir de la monotonia (...).*

Àpats: menjars

Monòtona: avorrida

Inventar: escriure

Considerar: pensar

Única: una sola

Adolescent: persona que té entre 13 i 18 anys

³ Els textos s'han extret de Miró, Mònica i Mohino, Abraham: *Mercè Rodoreda. Autoretrat*. Barcelona: Angle Editorial, 2008

En voler dedicar-me a escriure, em vaig trobar amb el problema que amb prou feines podia redactar una carta en català. (...) Llavors vaig començar a estudiar català.

(...)

*Quan vaig **publicar** els meus primers llibres era molt jove (...). No devia tenir **més enllà** de vint anys.*

Publicar: posar a la venda

(...)

Mai no he escrit per al públic (...). La literatura em serveix per estimar la vida, per sentir-me contenta i alegre. (...) Em sento trista quan no puc escriure. (...) Si no escrivís, què faria? No en tinc ni la més petita idea. Potser pintaria.

Més enllà: més

Activitat

➔ A quin any correspon cada text? Escriu la data en el lloc corresponent.

Els amics anaven a felicitar la seva mare	La primera vegada que va sortir sola va anar a la Plaça de Catalunya	Diu que va publicar els primers llibres
Any -----	Any ----- o any -----	Any -----

UN AUTOBÚS CAP A FRANÇA

NECESSITES SABER

INFORMACIÓ

- Democràcia: És un sistema polític en el qual les persones voten en unes eleccions per escollir qui governarà el país, l'ajuntament...
- Dictadura: És un sistema polític contrari a la democràcia. El poder el té una sola persona.
- Mercè Rodoreda va ser una dona que va treballar a favor de la democràcia durant la guerra que hi va haver a Espanya entre el 1936 i el 1939.
- Mercè Rodoreda es va casar quan tenia 20 anys, va tenir un fill i al cap de 8 anys es va separar del seu marit.
- Llocs per on va passar Mercè Rodoreda quan va fugir de Barcelona a causa de la guerra:

EXPRESSIONS

- *I llavors ens van dir que no hi havia manera d'agafar el tren:* I llavors ens van dir que no es podia agafar el tren.

Un autobús cap a França

Mercè Rodoreda va haver de fugir de Barcelona cap a França a causa de la guerra. A Espanya hi va haver una guerra entre el 1936 i el 1939. Va ser una guerra contra la democràcia i després va començar una dictadura que va durar quaranta anys.

→ A continuació llegim com Mercè Rodoreda explica com ella i moltes altres persones que van perdre la guerra van haver de marxar a França per por d'anar a la presó o, fins i tot, de morir⁴.

<http://flickr.com/photos/xcaballe/2806196406/>

Bibliobús

*Vaig sortir de Barcelona en el **bibliobús** (...) que portava novel·les per als **soldats** (...). El pare va morir abans de marxar jo; el meu fill es va quedar aquí, amb la mare. (...) En principi jo creia, com uns quants amics meus, (...) que es podria tornar molt aviat. Després vam allargar-ho a dos anys; vam dir, bé, d'aquí a dos anys podrem tornar. I després, de mica en mica, van anar passant els anys.*

Bibliobús: autobús que porta una biblioteca dins

Soldat

Fotografia: Agustí Centelles

⁴ Els textos s'han extret de Miró, Mònica i Mohino, Abraham: *Mercè Rodoreda. Autoretrat*. Barcelona: Angle Editorial, 2008

Però un cop a França, les persones que fugien de Catalunya es van trobar que havia començat una altra guerra, la Segona Guerra Mundial, i havien de tornar a fugir una altra vegada.

→ Llegim-ho:

*Vam arribar a no sé quin poble dels **afores** i hi havia una gran quantitat de trens a l'estació. I molts soldats. Molta gent i molts soldats. I llavors ens van dir que no hi havia manera d'agafar el tren perquè les vies estaven **col·lapsades** fins a la frontera amb Espanya. No hi havia trens. Estaven tots **aturats**. (...). Vam estar caminant unes tres setmanes per les carreteres franceses (...). **Recorriem** quaranta quilòmetres diaris sense menjar res.*

Afores: llocs al voltant dels pobles o ciutats

Col·lapsada: que no s'hi pot passar

Aturat: parat

Recórrer: caminar

Activitat

→ Escribe les preguntes corresponents a aquestes respostes. Fes servir les paraules següents per començar les preguntes.

Com / Quants / Quan / Què

Exemple:

Com va sortir de Barcelona Mercè Rodoreda?

Va sortir de Barcelona en el bibliobús.

-----?

El seu pare va morir abans que ella marxés.

-----?

Va pensar que podria tornar a Barcelona al cap de dos anys.

-----?

Hi havia molts trens i molts soldats.

-----?

Caminaven quaranta quilòmetres cada dia.

MODISTA, ESCRITORA O PINTORA?

NECESSITES SABER

INFORMACIÓ

→ Museu del Louvre

Un museu és un edifici on es poden veure pintures i altres objectes d'art. El Museu del Louvre està situat a París i és un dels més importants del món.

→ Paul Klee

És un pintor que va néixer a Suïssa l'any 1879 i va morir el 1940. És un pintor molt important i la seva manera de pintar ha ajudat a altres artistes a fer les seves pintures.

PARAULES

→ Noms d'oficis:

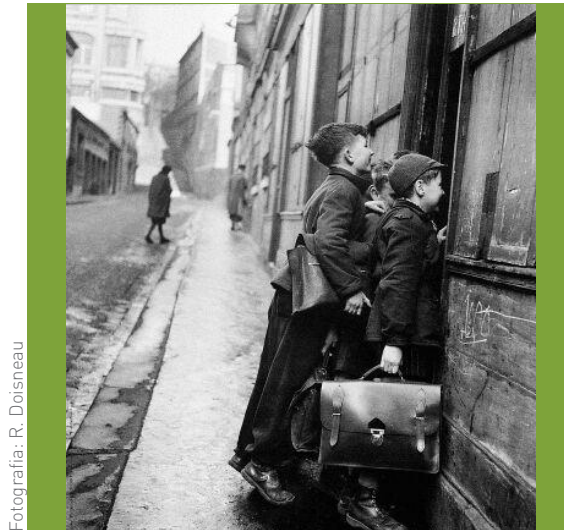
EXPRESSIONS

→ *Sé guanyar-me la vida*: Sé fer una feina per guanyar diners.

→ *Com una desesperada*: sense parar i sense fer cap altra cosa.

Modista, escriptora o pintora?

Després de la Segona Guerra Mundial (1939-1945), Mercè Rodoreda va continuar vivint a França. La majoria de la gent tenia pocs diners i, com tothom, ella va haver de treballar molt per viure. Durant aquest temps no va escriure ni contes ni novel·les però sí que pintava quadres i cosia.

Fotografia: R. Doisneau

Carrer a França després de la Segona Guerra Mundial

→ Llegim els textos on Mercè Rodoreda ens ho explica⁵:

*A París, després de la guerra, no hi havia calefacció a les cases. A l'hivern, la finestra es gelava i hi penjaven **estalactites** de gel fins a terra.*

(...)

*Quan tornava del Museu del Louvre, (...) passava per davant de la **fleca** i **m'embadalia** mirant uns pastissos coberts de caramel. Pensava: si algun dia tinc **prou** cèntims, en tornar del Louvre em compraré un pastís d'aquests (...).*

Estalactita

Fleca: forn de pa

Embadalir-se: quedar-se mirant una cosa que ens agrada molt

Prou: suficients

⁵ Els textos s'han extret de Miró, Mònica i Mohino, Abraham: *Mercè Rodoreda. Autoretrat*. Barcelona: Angle Editorial, 2008 i de Nadal, Marta: *De foc i de seda. Àlbum biogràfic de Mercè Rodoreda*. Barcelona: Fundació Mercè Rodoreda/Edicions 62, 2000

*Tinc una **màquina de cosir** i un **maniquí**, encara que de vegades **renegui** per culpa de la feina que faig a vegades em produeix un cert orgull de veure que sé guanyar-me la vida. (...). Em faria il·lusió posar una botiga a París.*

(...)

*Em vaig posar a pintar **seguint** Klee, com una desesperada. Havia de fer una cosa o altra que m'agradés, al costat de les que havia de fer **per força**, (...). Ara que ja fa temps que no pinto m'adono que havia fet coses molt boniques. Em sembla impossible.*

Renegar: dir males paraules

Seguint: de la mateixa manera

Per força: per obligació

Activitat

→ Busca les frases que es relacionen amb aquestes imatges.

	<hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>
	<hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>
	<hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>
	<hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>

UNA VIDA MÉS TRANQUIL·LA

NECESSITES SABER

INFORMACIÓ

- Ginebra: És una ciutat de Suïssa, que és un país d'Europa.
- Salève: És una muntanya al costat de Ginebra.

EXPRESSIONS

- *Vaig poder recobrar l'estabilitat*: Vaig tornar a tenir una vida tranquil·la i segura.
- *Altra feina tenia per sobreviure*: Havia de treballar molt per poder viure.
- *Una època més tranquil·la, sobretot econòmicament*: Un temps en el qual no tenia problemes de diners.
- *Gairebé no hi tenia amics*: Tenia molt pocs amics a Ginebra.
- *Una certa tranquil·litat*: Una mica de tranquil·litat.
- *Jo de seguida, patapam!, a escriure*: Quan tinc temps lliure, ràpidament em poso a escriure.

Una vida més tranquil·la

L'any 1954 Mercè Rodoreda se'n va a viure a la ciutat de Ginebra. Al cap d'uns anys ja podrà viure dels seus llibres i no caldrà que faci altres feines.

Arxiu de la Fundació Mercè Rodoreda

Casa de Mercè Rodoreda a Ginebra

→ Llegim què ens diu Mercè Rodoreda sobre la seva vida a Ginebra⁶:

*A Ginebra, finalment vaig poder recobrar l'estabilitat i la pau que em van **permetre** tornar a escriure. Com si comencés de nou amb tot. Vaig tardar molt de temps a tornar a fer-ho, perquè altra feina tenia per sobreviure.*

Permetre: deixar

(...)

*Va ser l'**inici**, doncs, d'una època més tranquil·la, sobretot econòmicament. No em guanyava la vida ni molt bé ni molt malament.*

Inici: principi

(...)

*Ginebra guarda per a mi molts **records**. (...). Vivia en un **estudi** molt bonic, damunt d'un parc (...). Per un costat, veia un tros de llac, i per l'altre, el Salève. Vista des de la meua terrassa, és una muntanya bastant lletja, perquè té molts trossos **pelats** i sembla que estigui malalta.*

Record: memòria d'una cosa passada

Estudi: pis d'una sola habitació

Pelat: sense arbres ni plantes

(...)

⁶ Els textos s'han extret de Miró, Mònica i Mohino, Abraham: *Mercè Rodoreda. Autoretrat*. Barcelona: Angle Editorial, 2008

*Treballava poc, llegia molt, escoltava música, passejava llargament... No tenia ni gat ni gos ni **canari**. Gairebé no hi tenia amics.*

Canari: ocell

(...)

*Ara, també em sembla normal que, després d'haver-ho passat tant malament, quan arriba el moment d'una certa tranquil·litat et **dediquis** a divertir-te o a comprar-te vestits. I no, jo de seguida, patapam!, a escriure.*

Dedicar: passar el temps fent alguna cosa

Activitat

→ Marca amb un * quines imatges corresponen a activitats que feia Mercè Rodoreda a Ginebra. Escriu al costat de cada imatge el nom de l'acció que representa.

	*	Escriure
		
		
		
		
		

MERCÈ RODOREDA TORNA A CATALUNYA

NECESSITES SABER

EXPRESSIONS

→ *Vaig retornar definitivament el 77 o el 78:* Vaig tornar a Catalunya per sempre l'any 1977 o l'any 1978.

→ *Tothom va a la seva:* Totes les persones només es preocupen per elles mateixes.

→ *Jo somiava a tenir un jardí:* Volia tenir un jardí.

→ *Al cap de molts anys:* Després de molts anys.

Mercè Rodoreda torna a Catalunya

Ja de gran, Mercè Rodoreda va tornar a Catalunya. Va viure en un pis a la ciutat de Barcelona. Al final es va quedar a viure al poble de Romanyà de la Selva, a uns 30 quilòmetres de la ciutat de Girona, on va morir el 13 d'abril de 1983.

→ Llegim què ens explica Mercè Rodoreda sobre els últims anys de la seva vida⁷:

(...) Vaig retornar definitivament el 77 o el 78. **Exactament**, exactament no ho sé. De totes maneres jo ja feia anys que anava i venia de Ginebra i passava temporades a Barcelona per veure la meva mare. (...) Quan vaig sortir de Ginebra em pensava que **l'enyoraria**, que em costaria una mica deixar-la (...); ara ni la recordo.

Què m'ha semblat Barcelona a la tornada? Una ciutat **desconeguda**. Tot ha canviat, fins i tot el meu barri sembla un altre. Els meus amics s'han **exiliat** o s'han mort. Ja no s'hi pot viure. El soroll dels cotxes, el **neguit** de la gent... Ara tothom va a la seva.

Exactament: de veritat

Temporada: temps

Enyorar: trobar a faltar, voler tornar

Desconeguda: Que no s'assembla a com era abans

Exiliat: persona que ha de viure fora del seu país per problemes polítics

Neguit: nerviosisme

⁷ Els textos s'han extret de Miró, Mònica i Mohino, Abraham: *Mercè Rodoreda. Autoretrat*. Barcelona: Angle Editorial, 2008

*Vaig estar tants anys vivint en petites habitacions (...) que el que més he enyorat ha estat un jardí gran (...). Potser perquè no el tenia, a les meves novel·les sempre **apareixen** jardins i flors. (...) Jo somiava a tenir un jardí. Al cap de molts anys necessitava veure com s'obren les roses i sentir el cant dels ocells. En principi, vaig **decidir** de fer la casa aquí a Romanyà pensant que la manera de tenir jardí era vivint a la muntanya (...).*

Aparèixer: sortir

Decidir: pensar

Activitat

➔Relaciona aquests títols amb el text corresponent.

- Barcelona, una ciutat diferent
- De la ciutat al poble.
- Definitivament a Barcelona!

(...) Vaig retornar definitivament el 77 o el 78. Exactament, exactament no ho sé. De totes maneres jo ja feia anys que anava i venia de Ginebra i passava temporades a Barcelona per veure la meva mare. (...) Quan vaig sortir de Ginebra em pensava que l'enyoraria, que em costaria una mica deixar-la (...); ara ni la recordo.

Què m'ha semblat Barcelona a la tornada? Una ciutat desconeguda. Tot ha canviat. Tot ha canviat, fins i tot el meu barri sembla un altre. Els meus amics s'han exiliat o s'han mort. Ja no s'hi pot viure. Els sorolls dels cotxes, el neguit de la gent... Ara tothom va a la seva.

Vaig estar tants anys vivint en habitacions petites (...) que el que més he enyorat ha estat un jardí gran (...). Potser perquè no el tenia, a les meves novel·les sempre apareixen jardins i flors. (...) Jo somiava a tenir un jardí. Al cap de molts anys necessitava veure com s'obren les roses i sentir el cant dels ocells. En principi, vaig decidir de fer la casa aquí a Romanyà pensant que la manera de tenir jardí era vivint a la muntanya (...).